

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2020-1-7>

УДК 338.45:674(477.8)

JEL L73

С. О. Ішук

доктор економічних наук, професор, завідувач відділу проблем

реального сектору економіки регіонів

ДУ «Інститут регіональних досліджень

ім. М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

e-mail: iso.ird@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3698-9039>

Л. П. Коваль

кандидат економічних наук, доцент, старший науковий

співробітник відділу проблем реального сектору економіки

регіонів ДУ «Інститут регіональних досліджень

ім. М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

e-mail: myla k@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0285-3264>

ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ДЕРЕВООБРОБНИХ ВИРОБНИЦТВ У ЗАХІДНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Проведено структурно-динамічне оцінювання виробництва та реалізації деревообробної продукції в Україні. Досліджено виробничий та експортний потенціал деревообробних виробництв Західного регіону й проаналізовано їх спеціалізацію за основними видами продукції. Визначено перспективні напрями розвитку деревообробної промисловості в областях Західного регіону (у розрізі виробництв) та окреслено базові стратегії їх реалізації, зорієнтовані на внутрішній і зовнішній ринки збуту продукції. Розроблено схему вертикальної інтеграції деревообробних виробництв, яка передбачає комплексну взаємодію лісопромислового та інфраструктурного секторів економіки на мезорівні. Проаналізовано практику реалізації кластерних ініціатив у сегменті деревообробки у Львівській області. Запропоновано низку організаційно-економічних інструментів, спрямованих на стимулювання розвитку вітчизняних деревообробних підприємств.

Ключові слова: промисловість, деревообробне виробництво, продукція, експортний потенціал, розвиток.

Ishchuk S., Koval L. POTENTIAL FOR DEVELOPMENT OF WOODWORKING PRODUCTIONS IN THE WESTERN REGIONS OF UKRAINE AND THE DIRECTIONS FOR ITS REALIZATION

Today, the woodworking industry is a strategically promising export-oriented segment of the national economy of Ukraine, as well as an important link for its integration into the global value chains. The presence of a significant raw material base and the prospects for expanding of product markets are the objective basis for the further dynamic development of domestic woodworking industry. The purpose of the article is to determine the production and export potential for the development of woodworking industry in the Western regions of Ukraine and to substantiate the organizational and economic forms of its practical realization. According to the results of the assessments, it is established that the vast majority of Western regions of Ukraine, especially Lviv, Ivano-Frankivsk, Volyn and Rivne, have significant potential for further dynamic development of the woodworking industry. The processing (wooden furniture, windows, doors, floor) and production of paper and paper products are defined as the most promising industries in the region from the point of view of import substitution (i.e. orientation towards meeting demands on the domestic market). At the same time, from the point of view of increasing the presence of wood products of Ukrainian producers on the foreign markets, the production of alternative finishing materials for furniture, the production of energy-saving products, as well as the production of plywood and wood pellets are promising. Vertical integration will facilitate the full realization of the potential of domestic woodworking enterprises. The creation of integrated business structures in the woodworking sector, in particular in the Western regions, will enable meeting the needs of the woodworking productions for raw materials by establishing mutually beneficial links with the forestry sector; supporting and stimulating investment activity at the meso-level, which will ultimately contribute to the formation of a high level of competitiveness of domestic wood products, and consequently, to acceleration of their entry into foreign markets and to increasing the efficiency of the Ukrainian woodworking industry as a whole.

Keywords: industry, woodworking production, products, export potential, development.

Постановка проблеми. Сьогодні деревообробна промисловість є стратегічно перспективним експортоорієнтованим сегментом національної економіки України, а також важливою ланкою інтеграції останньої у глобальні ланцюги доданої вартості. Об'єктивну основу для подальшого

динамічного розвитку вітчизняних деревообробних виробництв створює наявність значної сировинної бази і перспектив розширення ринків (як внутрішнього, так і зовнішнього) збуту продукції. Підтвердженням цього є 6-е місце України серед країн-членів ЄС за запасом деревини та 7-е – за

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

обсягом заготівлі ліквідної деревини. Також Україна перебуває на 27-му місці серед найбільших світових експортерів продукції з деревини. Однак наявний потенціал використовується далеко не в повному обсязі, передусім унаслідок відсутності стратегічного бачення розвитку вітчизняної деревообробної промисловості. Тому визначення базових напрямів розвитку конкурентних деревообробних виробництв в Україні повинно базуватись на ґрунтовних аналітичних дослідженнях динаміки і ключових тенденцій функціонування цього сегмента переробної промисловості, зокрема у регіональному розрізі.

Аналіз останніх досліджень. Вирішенню основних проблем функціонування вітчизняного лісового та деревообробного секторів у сучасних умовах присвячено праці багатьох науковців і практиків. Зокрема, В. Галасюком обґрунтовано доцільність збереження дії мораторію на експорт лісу-кругляка та доведено відповідність цього заходу міжнародним зобов'язанням України в межах СОТ, а також запропоновано першочергові заходи зі створення сприятливих передумов для підвищення ефективності розвитку деревообробної промисловості України [1]. Науковцями Інституту економіки і прогнозування НАН України окреслено загрозливі виклики, основні проблеми та способи їх вирішення та цільові напрями розвитку ринку деревообробної продукції [2; 3]. Ними також визначено особливості функціонування деревообробної промисловості

України в умовах економічної інтеграції [4]. Тенденції зовнішньої торгівлі продукцією деревообробної промисловості в Україні та країнах-членах ЄС досліджено в [5], а ключові аспекти формування та реалізації сировинного забезпечення вітчизняних деревообробних виробництв на регіональному рівні висвітлено в [6].

Метою статті є визначення виробничого та експортного потенціалу розвитку деревообробних виробництв Західного регіону України та обґрунтування організаційно-економічних форм його практичної реалізації.

Основні результати дослідження. Після значного спаду в Україні упродовж 2014-2016 рр. обсягів виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності у 2017 р. діяльність названого сегмента переробної промисловості активізувалась на фоні зростання обсягів заготівлі деревини. Так, індекс деревообробної продукції перевищив аналогічні показники у переробній промисловості та промисловості загалом на 3,6 в. п. і 7,7 в. п. відповідно (табл. 1). Проте у 2018 р. відбулось сповільнення росту виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності в Україні, а у 2019 р. – його падіння на 5,2 в. п. Єдиними виробництвами, які зберегли позитивну динаміку з 2014 р., були лісопилне і стругальне (+2,6% у 2019 р.).

Таблиця 1

Індекси промислової продукції в Україні, %

Вид промислової діяльності	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Промисловість	95,7	89,9	87,7	104,0	101,1	103,0	99,5
Переробна промисловість	92,7	90,7	86,9	105,6	105,2	102,9	100,9
<i>Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність</i>	<i>102,7</i>	<i>96,0</i>	<i>77,4</i>	<i>98,7</i>	<i>108,8</i>	<i>102,2</i>	<i>94,8</i>
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння	100,7	103,0	101,3	107,5	105,4	109,2	96,0
лісопилне та стругальне виробництво	93,7	104,2	106,7	116,9	100,0	123,1	102,6
виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	104,6	102,4	98,7	102,7	108,5	101,7	91,8
Виробництво паперу та паперових виробів	105,2	94,3	70,5	95,5	108,4	97,8	92,9
виробництво паперової маси, паперу та картону	102,1	93,3	95,9	103,2	110,4	103,9	96,7
виготовлення виробів з паперу та картону	105,7	94,5	69,3	95,0	108,2	97,3	92,6
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	98,3	87,1	80,0	97,6	117,7	108,3	99,6

Джерело: побудовано за даними [7].

Основу деревообробної промисловості України формує виробництво паперу та паперових виробів, однак його частка у структурі реалізованої деревообробної продукції має стійку тенденцію до зменшення – сумарно на 6,59 в. п. упродовж 2015-2019 рр. (табл. 2). Натомість стабільне зростання лісопилного та стругального виробництва призвело до збільшення частки іншого сегмента (оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини) у

структурі вітчизняної деревообробної промисловості на 9,6 в. п. за аналізований період.

У 2019 р. 31,3% деревообробної продукції в Україні було реалізовано у Західному регіоні, що на 8,0 в. п. більше, ніж у 2010 р. (табл. 3). Серед областей цього регіону найвищою у структурі реалізованої продукції вітчизняної деревообробної промисловості є частка Львівської області. Значні обсяги деревообробної продукції реалізуються також

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

у Волинській, Івано-Франківській і Рівненській областях. Водночас остання займає друге місце (після Житомирської) за обсягами заготівлі ліквідної деревини в Україні. Так, у 2018 р. у Рівненській області було заготовлено 1,5 млн м³ ліквідної деревини вартістю 1,3 млрд грн, що становило 9,2%

загального обсягу заготівлі (авторські розрахунки за [8]). Закарпатська область забезпечила 6,6% обсягу заготівлі ліквідної деревини в Україні (1,2 млн м³ вартістю 931,5 млн грн).

Таблиця 2

Структура реалізованої деревообробної продукції в Україні, %

Виробництво	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів з соломки та рослинних матеріалів для плетіння	31,20	34,92	36,76	38,97	39,62	40,80
лісопильне та стругальне виробництво	7,31	9,86	10,90	11,92	12,33	13,50
виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	23,89	25,06	25,86	27,05	27,29	27,30
Виробництво паперу та паперових виробів	51,94	49,92	48,26	46,95	46,55	45,35
виробництво паперової маси, паперу та картону	8,68	9,44	9,13	9,56	9,63	8,32
виготовлення виробів з паперу та картону	43,26	40,48	39,13	37,39	36,93	37,03
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	16,86	15,15	14,98	14,08	13,83	13,85

Джерело: авторські розрахунки за даними [7].

Таблиця 3

Частка областей Західного регіону в обсязі реалізованої деревообробної продукції, %

Регіон	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Західний регіон	23,3	26,3	25,1	25,0	26,1	27,3	28,7	29,4	29,4	31,3
Волинська обл.	3,6	4,2	4,2	4,5	4,8	5,2	5,8	5,9	6,0	6,5
Закарпатська обл.	1,4	1,5	1,5	1,4	1,5	1,8	2,1	2,0	1,9	1,5
Івано-Франківська обл.	6,2	7,2	6,6	6,6	7,1	7,1	6,8	6,6	6,2	6,2
Львівська обл.	7,1	8,3	8,2	7,9	8,0	8,3	8,7	9,5	9,3	10,2
Рівненська обл.	3,8	3,9	3,6	3,8	3,8	3,8	4,0	4,2	4,9	5,5
Тернопільська обл.	0,9	0,7	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,6
Чернівецька обл.	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,8	0,6	0,6	0,8

Джерело: авторські розрахунки за даними [7] і головних управлінь статистики в областях Західного регіону.

Попри зменшення у 2019 р. частки деревообробної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції у Західному регіоні, вона на 5,3 в. п. перевищила значення аналогічного показника в Україні, зокрема у Волинській області – на 14,35 в. п., у Закарпатській – на 1,98 в. п., в Івано-Франківській – на 4,42 в. п., у Львівській – на 4,8 в. п., у Рівненській – на 7,48 в. п., а

у Чернівецькій – на 1,32 в. п. (табл. 4). Виняток склала лише Тернопільська область, в якій частка деревообробної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції була нижчою, ніж в Україні, на 0,86 в. п.

Таблиця 4

Частка деревообробної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції, %

Регіон	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Україна	2,59	2,42	2,49	2,72	3,07	3,39	3,37	3,20	3,42	3,42
Західний регіон	8,31	8,06	8,12	8,53	9,32	9,46	10,00	9,50	9,66	8,72
Волинська обл.	11,82	12,74	12,59	14,84	15,22	16,01	18,18	17,08	18,36	17,77
Закарпатська обл.	5,32	5,30	5,04	5,09	5,74	7,87	8,20	7,51	6,42	5,40
Івано-Франківська обл.	12,01	9,40	8,97	10,73	12,43	12,31	13,19	11,42	8,78	7,84
Львівська обл.	7,47	8,10	8,06	8,17	8,80	8,58	8,76	8,72	8,94	8,22
Рівненська обл.	8,17	8,13	10,05	8,63	8,75	8,42	9,26	9,74	11,65	10,90
Тернопільська обл.	4,24	2,87	2,19	1,95	2,12	2,42	2,39	2,29	2,16	2,56
Чернівецька обл.	4,26	3,77	4,02	3,98	5,08	5,15	5,89	4,57	3,82	4,74

Джерело: авторські розрахунки за даними [7] і Головних управлінь статистики в областях Західного регіону.

Динаміка виробництва продукції деревообробної промисловості в областях Західного регіону упродовж аналізованого періоду була нестабільною. Так, зростання у 2016 р. виробництва деревообробної продукції в усіх без винятку областях цього регіону у

2018 р. отримало продовження лише чотирьох з них: Волинській, Івано-Франківській, Львівській і Рівненській (табл. 5). Тоді як у Закарпатській і Чернівецькій областях продовжилось падіння (але з меншою інтенсивністю) виробництва деревообробної

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

продукції. Негативна тенденція намітилась у Тернопільській області (єдиної у Західному регіоні, де не було зниження виробництва деревообробної продукції упродовж 2013-2017 рр.) – після зростання індексу продукції деревообробної промисловості у

2016 р. до 142,5% у 2018 р. його значення складо 97,2%, а у 2019 р. – лише 81,5%. У 2019 р. лише Волинська область досягла зростання виробництва деревообробної продукції.

Таблиця 5

Індекс деревообробної продукції в областях Західного регіону, %

Область	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Волинська	108,7	94,0	99,4	111,9	110,0	108,0	104,3
Закарпатська	96,1	108,1	94,8	101,1	87,0	92,9	86,2
Івано-Франківська	96,6	97,7	100,7	103,3	100,0	104,4	85,6
Львівська	99,3	93,9	94,4	112,7	109,0	105,1	95,1
Рівненська	104,2	100,0	96,2	106,5	104,8	114,7	99,3
Тернопільська	102,9	107,8	105,5	142,5	101,6	97,2	81,5
Чернівецька	92,8	105,8	98,8	109,1	95,7	99,0	99,6

Джерело: побудовано за даними головних управлінь статистики в областях Західного регіону.

Кожна з областей Західного регіону спеціалізується на виготовленні певних видів деревообробної продукції. Зокрема, Рівненська область забезпечує близько 60% виробництва клеєної фанери, фанерованих панелей та матеріалів шаруватих в Україні. В Івано-Франківській та Закарпатській областях виготовляється понад ½ столярних виробів та будівельних конструкцій в Україні (сумарно >50% проти 41% у 2016 р.), а також шпону, листів для клеєної фанери (>20%). Найбільш диверсифікованою є деревообробна промисловість Львівської області, яка займає велику частку (проте зі спадною тенденцією) у виробництві більшості видів деревообробної продукції в Україні, зокрема: понад 10% виробництва клеєної фанери, фанерованих панелей та матеріалів шаруватих; близько 10% виробництва шпону, листів для клеєної фанери; понад 7% виробництва столярних виробів та будівельних конструкцій.

Загалом області Західного регіону спеціалізуються переважно на виробництвах, що належать до сегмента «виготовлення виробів із деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння», частка якого у структурі реалізованої деревообробної продукції в Україні має тенденцію до зростання – 27,3% у 2019 р.

проти 25,06% у 2015 р. (табл. 2). Водночас позитивним є той факт, що області Західного регіону займають вагомі позиції у виробництві окремих видів продукції глибинної переробки з вищою доданою вартістю, а саме дерев'яних меблів. Так, у Закарпатській області виготовляється близько ¼ українського виробництва дерев'яних меблів для спальень. Львівська область домінує у виробництві більшості видів дерев'яних меблів: меблів для їдалень та віталень (із часткою понад 30%), меблів для спальень (>28%) та кухонних меблів (>13%).

Наявність значного сировинного потенціалу й порівняно дешевої кваліфікованої робочої сили формує конкурентні переваги України на зовнішньому ринку деревообробної продукції. Так, Україна перебуває на 27-му місці серед найбільших світових експортерів виробів з деревини. Своєю чергою, у 2019 р. 51,18% українського експорту продукції товарної групи IX (Деревина і вироби з деревини) припало на Західний регіон (проти 47,03% у 2013 р.). Серед областей цього регіону найбільші обсяги експорту деревини та виробів з неї стабільно забезпечують Львівська та Рівненська (табл. 6).

Таблиця 6

Частка областей Західного регіону в структурі українського експорту деревини та виробів із неї, %

Область	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Волинська	7,05	7,38	7,30	8,05	9,62	9,22	8,87
Закарпатська	6,83	7,18	6,29	10,41	10,50	9,16	8,45
Івано-Франківська	6,71	8,01	6,45	8,25	9,01	7,61	7,46
Львівська	12,50	13,14	11,49	12,08	13,49	12,49	12,54
Рівненська	10,23	9,99	8,14	8,62	9,04	9,58	10,17
Тернопільська	0,85	0,98	0,86	1,16	1,07	0,88	0,82
Чернівецька	2,86	3,04	2,51	3,47	3,58	3,22	2,87

Джерело: авторські розрахунки за даними [9] і головних управлінь статистики в областях Західного регіону.

Продукція первинної обробки деревини (IX товарна група) є однією з базових складових експортного потенціалу областей Західного регіону. Так, якщо у структурі товарного експорту України частка деревини та виробів з неї у 2019 р. становила 2,8%, то в усіх областях Західного регіону (окрім Тернопільської) значення цього показника суттєво вищі, а надто у Рівненській (32,36%), Чернівецькій (18,82%) і Волинській (17,91%).

Перспективні напрями та стратегії реалізації виробничого та експортного потенціалу деревообробної промисловості Західного регіону нами визначено на основі аналізу конкурентних переваг (або спеціалізації) базових виробництв досліджуваних областей, а також з урахуванням загальних тенденцій і динаміки розвитку внутрішнього та зовнішнього ринків деревообробної продукції (табл. 7).

Перспективні напрями розвитку деревообробних виробництв у Західному регіоні та стратегії їх реалізації

Перспективний напрям	Область	Стратегія реалізації потенціалу
Фанерне виробництво	Волинська Закарпатська Івано-Франківська Рівненська	<i>Експортноорієнтована стратегія:</i> розширення виробництва на основі наявної матеріально-технічної бази великих підприємств та залучення іноземного капіталу (створення спільних підприємств)
Виробництва поглибленої переробки деревини (виготовлення дерев'яних меблів, вікон, дверей, підлоги)	Волинська Закарпатська Івано-Франківська Львівська Рівненська Тернопільська Чернівецька	<i>Стратегія імпортозаміщення – орієнтація на внутрішній ринок:</i> модернізація та розширення виробництва на основі наявної матеріально-технічної бази середніх і малих підприємств
Виробництво альтернативних оздоблювальних матеріалів для меблів (деревопохідних плит)	Волинська Львівська Рівненська	<i>Експортноорієнтована стратегія:</i> розвиток виробництва із залученням іноземного капіталу і трансферу інноваційних технологій
Виробництво енергозберігаючої продукції (енергозберігаючих конструкційних та ізоляційних матеріалів, панелей з поперечно-клеєної деревини)	Волинська Львівська Рівненська	<i>Стратегія орієнтації на внутрішній та зовнішній ринки:</i> 1) залучення інвестиційних ресурсів міжнародних організацій із фінансування інноваційних проєктів енергоефективності; 2) створення інноваційно-промислових комплексів із поглибленої переробки деревини
Виробництво деревних пелет	Волинська Закарпатська Івано-Франківська Львівська Рівненська Чернівецька	<i>Орієнтація на внутрішній та зовнішній ринки:</i> реалізація інвестиційних проєктів у сфері біоенергетики (у т. ч. на засадах державно-приватного партнерства)
Виробництво паперу та паперових виробів	Львівська Тернопільська	<i>Стратегія імпортозаміщення – орієнтація на внутрішній ринок:</i> розширення виробництва на основі наявної матеріально-технічної бази великих підприємств

Джерело: авторська розробка.

Ефективною організаційною формою реалізації потенціалу розвитку деревообробної промисловості Західного регіону може стати створення інтегрованих структур (на зразок кластерів) за сценарієм вертикальної територіальної інтеграції деревообробних виробництв, зокрема Львівської, Волинської, Рівненської, Івано-Франківської і Закарпатської областей. Для отримання максимального ефекту до складу такої структури мають увійти: підприємства, які здійснюють заготівлю та первинну обробку деревини; підприємства вторинної обробки деревини; підприємства технологічної інфраструктури (із виробництва хімічних матеріалів, сервісні організації); транспортні та збутові підприємства; дослідницькі та освітні установи, консалтингові та інжинірингові компанії (рис. 1).

Ключовим напрямом підвищення ефективності деревообробної промисловості регіону на базі інтеграції окремих виробництв є розроблення та фінансування спільних інвестиційних проєктів, зокрема за такими напрямками: утилізація відходів лісозаготівлі та лісопиляння та їх подальша переробка на продукцію з високою доданою вартістю; модернізація потужностей для виготовлення паперової продукції; створення біологічних субстанцій із рослинної сировини; модернізація потужностей для меблевого виробництва; створення

потужностей для виготовлення енергозберігаючих конструкційних та ізоляційних матеріалів.

Велике значення для успішної реалізації регіональних проєктів зі створення інтегрованих підприємницьких структур має інфраструктурне забезпечення (науково-освітня та інформаційно-комунікативна, технологічна, фінансово-кредитна та транспортно-логістична інфраструктура). Досвід створення науково-освітньої та інформаційно-комунікативної інфраструктури у секторі деревообробки має Львівська область, у якій у 2010 р. створено об'єднання підприємств «Кластер «Деревообробка та меблеве виробництво». Основними напрямками діяльності цього кластера є розроблення навчальних програм і тренінгів, а також інформаційно-комунікаційна та аналітично-експертна підтримка (збір, обробка та поширення аналітичної інформації, розроблення бізнес-планів і проєктів, допомога у пошуку та залученні інвестицій). У 2018 р. у Львівській області в межах ініціативи «Львівський промисловий ХАБ» створено також кластер поліграфії та деревообробної індустрії, метою якого є поєднання зусиль промислових підприємств, закладів професійно-технічної освіти та наукових закладів для вирішення проблем розвитку деревообробної промисловості області, зростання конкурентоспроможності деревообробних підприємств і сприяння їх виходу на зовнішні ринки.

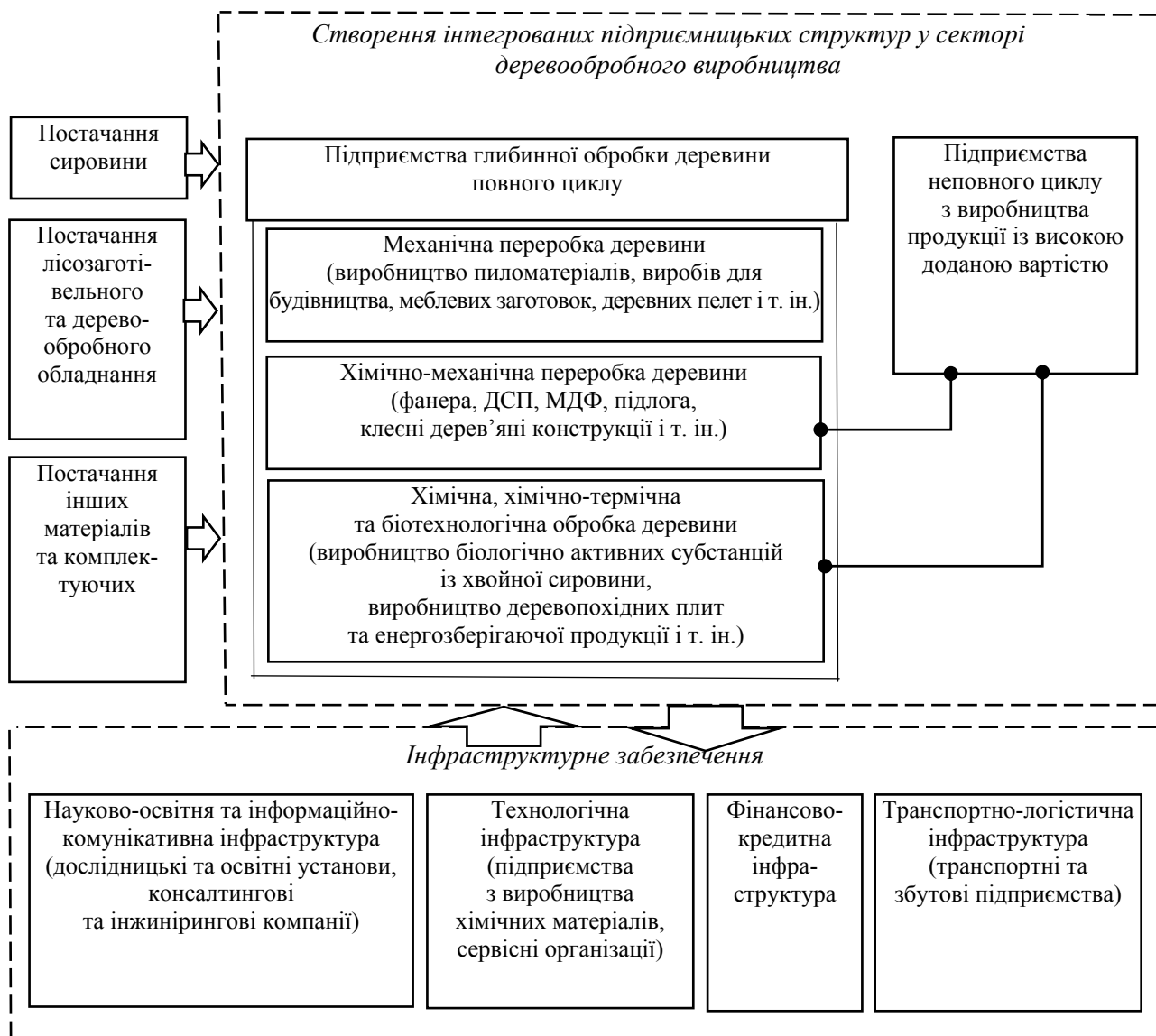

Рис. 1. Організаційна схема вертикальної інтеграції деревообробних виробництв

Джерело: авторська розробка.

Висновки. Більшість областей Західного регіону, надто Львівська, Івано-Франківська, Волинська і Рівненська, володіють значним виробничим та експортним потенціалом для подальшого динамічного розвитку деревообробної промисловості. Найбільш перспективними у регіоні з позиції імпортозаміщення (тобто орієнтації на задоволення попиту на внутрішньому ринку) визначено виробництва глибокої переробки (виготовлення дерев'яних меблів, вікон, дверей, підлоги) і виробництво паперу та паперових виробів. Водночас із позиції збільшення присутності деревообробної продукції українських товаровиробників на зовнішньому ринку перспективними є виробництво альтернативних оздоблювальних матеріалів для меблів, виробництво енергозберігаючої продукції, а також виробництво фанери та деревних пелет.

Максимально повній реалізації потенціалу вітчизняних деревообробних підприємств сприятиме їх вертикальна інтеграція. Створення інтегрованих підприємницьких структур у секторі деревообробного виробництва, зокрема у Західному регіоні, дасть

можливість: по-перше, забезпечити потреби деревообробних виробництв у сировині шляхом організації взаємовигідних зв'язків із підприємствами лісозаготівельного сектору; по-друге, збільшити інвестиційну активність на мезорівні.

Водночас зростанню ефективності деревообробних виробництв в Україні, підвищенню рівня конкурентоспроможності вітчизняної деревообробної продукції, а відтак прискоренню її виходу на зовнішні ринки сприятиме:

- створення спільних підприємств на основі залучення іноземних інвестицій та інноваційних технологій виробництва;
- використання програм донорської підтримки міжнародних організацій, зокрема ЄБРР та урядового канадського проекту підтримки торгівлі та інвестицій (CUTIS);
- удосконалення процесу кредитування зовнішньоторговельних угод (або інвестиційних проєктів) зі створення, розширення і модернізації експорто-орієнтованих деревообробних виробництв.

Список використаних джерел

1. Галасюк В. В. Особливості державної політики щодо забезпечення сировиною підприємств деревообробної промисловості України. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки: зб. наук. пр.* 2017. № 3. С. 254-264.
2. *Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки: науково-аналітична доповідь / за ред. Дейнеко Л. В.* К.: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2018. 158 с.
3. Дейнеко Л. В., Осташко Т. О., Точилін В. О. та ін. *Проблеми, напрями та чинники сприяння розвитку внутрішнього ринку України (реальний сектор економіки): монографія.* К.: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2013. 292 с.
4. *Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: економічні виклики та нові можливості: наукова доповідь / за ред. В. М. Гейця та Т. О. Осташко.* К.: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2016. 184 с.
5. Созанський Л. Й., Коваль Л. П. Тенденції зовнішньої торгівлі продукцією деревообробної промисловості в Україні і країнах ЄС. *Ефективна економіка.* 2019. № 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.59
6. Ішук С. О., Созанський Л. Й. Ресурсне забезпечення деревообробних виробництв України: міжрегіональні і міждержавні порівняння. *Регіональна економіка.* 2019. № 3. С. 145-154.
7. Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності / Статистична інформація / Промисловість *Державна служба статистики України:* сайт. 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Лісозаготівля за видами продукції лісового господарства (2010-2018). *Державна служба статистики України:* сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Товарна структура зовнішньої торгівлі / Статистична інформація / Зовнішньоекономічна діяльність. *Державна служба статистики України:* сайт. 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

References

1. Halasyuk, V. V. (2017). Osoblyvosti derzhavnoyi polityky shchodo zabezpechennya syrovynoyu pidpryyemstv derevoobrobnoyi promyslovosti Ukrainy [Tools ensuring the access to raw materials for woodworking industry enterprises of Ukraine] (2017). In *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu im. V. V. Dokuchayeva [The Bulletin of Kharkiv national agrarian university named after V. V. Dokuchaev. Series: Economical Sciences]:* Vol. 3 (pp. 254-264). [in Ukrainian].
2. Deyneko, L. T. (Ed.) (2018). Rozvytok promyslovosti dlya zabezpechennya zrostannya ta

onovlennya ukrayins'koyi ekonomiky [*Development of industry for growth and renewal of the Ukrainian economy*]: Scientific and analytical report. Kyiv: Institute for economics and forecasting of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

3. Deyneko, O. T., Ostashko, T. O., & Tochylin, V. O., et al. (2013). Problemy, napryamy ta chynnyky spryannya rozvytku vnutrishn'oho rynku Ukrainy (real'nyy sektor ekonomiky) [*Problems, directions and factors contributing to the development of the domestic market of Ukraine (real sector of the economy)*]. Kyiv: Institute for economics and forecasting of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

4. Heyets, V. M., & Ostashko, T. O. (Eds.) (2016). Implementatsiya Uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta YeS: ekonomichni vyklyky ta novi mozhlyvosti [The implementation of the agreement about association between Ukraine and the EU: economic challenges and opportunities]: Scientific report. Kyiv: Institute for economics and forecasting NAS of Ukraine [in Ukrainian].

5. Sozansky, L. Y., & Koval, L. P. (2019). Tendentsiyi zovnishn'oyi torhivli produktsiyeyu derevoobrobnoyi promyslovosti v Ukraini i krayinakh YeS [Trends for foreign trade in production of woodworking industry in Ukraine and EU countries]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.59 [in Ukrainian].

6. Ishchuk, S. O., & Sozansky, L. Y. (2019). Resursne zabezpechennya derevoobrobnykh vyrobnytstv Ukrainy: mizhrehional'ni i mizhderzhavni porivnyannya [Resource support for woodworking production in Ukraine: inter-regional and inter-state comparisons]. *Rehional'na ekonomika – Regional economy*, 3, 145-154. [in Ukrainian].

7. Obsyah realizovanoyi promyslovoyi produktsiyi za vydamy diyal'nosti / Statystychna informatsiya / Promyslovist' [Volume of industrial products sold by type of activity / Statistical information / Industry] (2019). *State Statistics Service of Ukraine:* Website. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

8. Lisozahotivlya za vydamy produktsiyi lisovoho hospodarstva (2010-2018) [Forest harvesting by type of forestry products (2010-2018)] (2019). *State Statistics Service of Ukraine:* Website. Retrieved from www.ukrstat.gov.ua [in Ukrainian].

9. Tovarna struktura zovnishn'oyi torhivli / Statystychna informatsiya / Zovnishn'oeconomichna diyal'nist' [Commodity structure of foreign trade / Statistical information / Foreign economic activity] (2019). *State Statistics Service of Ukraine:* Website. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

Надійшло 18.02.2020 р.